

~~VERTROUWELIJK~~

26 OKT 2001

Deze rubricering is
beëindigd na *SP. I.*

Stg. GEHEIM

MAANDOVERZICHT

No. 5 1963

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

V E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht no. 5 - 1963

(Tijdvak 1-5-1963 t/m 31-5-1963)

102

I N H O U D

I. <u>Communisme Internationaal</u>	blz.
De CP-India tussen Moskou en Peking	1
Chinees partijblad valt nationalistische vleugel der Indiase communisten heftig aan	6
II. <u>Activiteiten van de Communistische Partij Nederland</u>	
De Groot en het stembus-succes der Italiaanse communisten	9
De jongste verkiezingsresultaten van de CPN	11
III. <u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
Amnestiebewegingen	18
Het Volkel-protest van Pinksteren 1963	20
IV. <u>Communistische activiteiten in het bedrijfsleven</u>	
Ondernemingsraadverkiezingen	23
Activiteiten van het Wereldvakverbond	24
V. <u>Andere groeperingen</u>	
De PSP en de Kamerverkiezingen 1963	26
<u>Buitenlands reisoverzicht</u>	28
<u>Overzicht stakingen mei 1963</u>	31
<u>Agenda</u>	32

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

De CP-India tussen Moskou en Peking

Het conflict tussen Moskou en Peking heeft de internationale communistische beweging praktisch in twee kampen verdeeld. Welke van de partijen in het Verre Oosten zich onvoorwaardelijk achter Peking hebben geschaard, is tot op dit ogenblik nog niet geheel duidelijk. De Noord-Koreaanse behoort daartoe in elk geval, terwijl onder meer de CP-en van Indonesië, Japan, Malakka, Thailand, Birma en Nieuw-Zeeland blijkens recente uitlatingen op communistisch China zijn georiënteerd. De Noord-Vietnamese partij, die tot voor kort onder Russische druk een middenpositie innam, schijnt eveneens meer en meer onder Chinese invloed te zijn geraakt. Daarentegen behoort Buiten-Mongolië tot het Moskouse kamp, waartoe mede de partijen in het Nabije- en Midden-Oosten, die in het Westen - uitgezonderd de Albanese - , maar ook de meeste CP-en in Zuid- en Midden-Amerika kunnen worden gerekend.

De invloedssferen van Moskou en Peking zijn echter niet uitsluitend geografisch bepaald. De scheidingslijn tussen de beide kampen loopt meer of minder duidelijk ook dwars door tal van deze partijen afzonderlijk. Met name in Zuid-Amerika en Europa hebben zich verschillende pro-Chinese kernen ontwikkeld, terwijl anderzijds in Azië ook pro-Moskouse minderheden te onderkennen zijn, zoals bijvoorbeeld in de CP-Japan.

Het is begrijpelijk, dat de CP-India, alleen reeds vanwege de geografische positie van het eigen land, op een bijzondere wijze door het geschil Moskou-Peking in beroering werd gebracht. Daarbij komt nog, dat het grensconflict tussen China en India - eveneens een punt van wrijving tussen Mao Tse-tung en Chroestsjow - de Indiase communisten met een aantal principiële problemen heeft geconfronteerd, waarvoor hun leiders oplossingen aan de hand deden, die geenszins de onverdeelde instemming van de internationale communistische beweging konden wegdragen en bovenal felle afkeurende reacties van de CP-China hebben uitgelokt.

De moeilijkheden waarmee de communisten van India te kampen hebben, vloeien echter niet alleen voort uit geografische omstandigheden

en zelfs niet in hoofdzaak uit de stellingname van hun partij ten aanzien van het gewapende grensgeschil met China.

Sinds jaar en dag wordt de CP-China verscheurd door controversen tussen zogenaamde nationalist en internationalisten, die zich gaandeweg zijn gaan presenteren als resp. Moskou-gezinden en aanhangers van Peking.

Nationalisten en Internationalisten

Sedert haar oprichting in de twintiger jaren had de CP-India de revolutionaire betekenis van het door Gandhi gepredikte geweldloos verzet tegen de Britse koloniale overheersing duidelijk onderschat. Volgens de destijds geldende interpretatie van het beginsel van het proletarisch-internationalisme (zie MO 4-1963) zag zij het bevorderen van de belangen van het socialistische vaderland - de Sowjet-Unie - als haar eerste taak. Door deze instelling misten de communisten de aansluiting aan de massale nationalistische beweging van Gandhi en zijn Congrespartij, die India in 1947 staatkundig onafhankelijk maakte. De CP-India moest zich echter na de Tweede Wereldoorlog geleidelijk aan nationalistische allures gaan aanmeten, als consequentie van de door Moskou gepropageerde nieuwe opvatting, dat de communistische beweging in het algemeen steun diende te verlenen aan de regeringen van de jonge staten, die het koloniale juk hadden afgeschud.

Een minderheid in de CP-India wilde deze wending echter niet volgen en bleef afkerig van samenwerking met de eigen, nationale regering. Deze minderheid uitte bovendien - tegen het officiële partijbeleid in - haar voorkeur voor de tactische methoden, die de Chinese communisten destijds met veronachtzaming van al Stalins adviezen toepasten. Deze methoden waren bovenal gericht op het ontketenen van de revolutie onder de massale, agrarische bevolking.

De algemeen secretaris Ranadive trachtte deze oppositie in de CP-India de kop in te drukken en ging daarbij in zijn ijver zelfs zover Mao Tse-tung wegens afwijkingen van de marxistisch-leninistische leer voor "ketter" uit te maken.

Zijn trouw aan de koers van Moskou kwam Ranadive echter duur te staan. Mao eiste genoegdoening en de CP-India bood de Chinese partijleider officieel haar verontschuldiging aan, na de groep-Ranadive in de topleiding te hebben vervangen door een meer pro-Chinese groepering. Dit bewind duurde overigens slechts korte tijd, namelijk tot 1951, toen A. Gosh (sedert 1953 een vooraanstaande partijfiguur) als verte-

genwoordiger van de gematigden tot algemeen secretaris werd benoemd. Sindsdien won de nationalistische tactiek in de CP-India snel terrein en volgde de partijleiding - zij het met een zekere vertraging - Moskou's politiek van welwillendheid ten aanzien van de regering-Nehru.

Ranadive echter, die de sedert 1956 door Moskou geëntameerde destalinisatie niet wilde volgen, deed zich in de jaren daarop gelden als voorstander van de "internationalistische" koers. Hij werd dientengevolge - ironie der historie - nu zelfs een exponent van de pro-Chinese vleugel der CP-India, die haar voornaamste steunpunten in de partijorganisaties van West-Bengalen, de Punjab en Andhra heeft.

Kerala en "de parlementaire weg"

Een van de punten, waarover de "internationalisten" in de CP-India het met de eigen partijleiding (c.q. met Moskou) oneens waren, betrof de these van de mogelijkheid van de "parlementaire weg naar het socialisme".

Op het vierde Indiase partijcongres van april 1956 was die mogelijkheid - in navolging van het XXste CPSU-congres - erkend, zij het nog niet volmondig. De "internationalisten" in de CP-India bestreden deze stellingname, op grond waarvan de gewelddadige revolutie min of meer naar het tweede plan zou worden gedrongen. Zij kregen echter onverwacht een gevoelige slag te incasseren, toen de communisten in de Indiase deelstaat Kerala in april 1957 langs parlementaire weg aan de macht kwamen. Dit succes leidde in de gehele partij tot een verschuiving naar rechts. Het vijfde partijcongres van april 1958 uitte de verwachting dat de communisten ook in andere deelstaten van India een parlementaire meerderheid zouden kunnen behalen. Het communistische bewind in Kerala werd evenwel na 28 maanden, in de zomer van 1959, afgezet door de centrale regering te New Delhi, op beschuldiging van het schenden van de constitutionele rechten. Bij de daarna gehouden verkiezingen bleek de bevolking niet meer in meerderheid achter de communisten te staan, al behielden deze toch nog een aanzienlijke aanhang, nu echter als sterke oppositiepartij.

Grensconflict 1959

Ongeveer tezelfdertijd kwam het tussen China en India over omstreden grensafbakeningen in de Himalaya tot militaire schermutselingen.

De CP-India stelde zich ten aanzien van dit grensconflict van 1959

in een vage verklaring en zeker niet onvoorwaardelijk achter de centrale regering van het eigen land. Het gevaar voor een scheuring in de partij nam - door het optreden resp. van een nationalistische en een pro-Chinese stroming - ernstige proporties aan, temeer omdat zich spoedig daarna de toenemende spanning tussen Moskou en Peking openbaarde. Het was algemeen secretaris Gosh, die een splijting van de partij wist te voorkomen door toe te geven aan de druk van de nationalistische vleugel onder aanvoering van S.A. Dange, de vurige voorstander van een pro-Nehru koers. Deze nationalistische lijn werd op het zesde partijcongres van april 1961 doorgetrokken, maar de onderling vijandige fracties bleven elk voor eigen standpunt verder ageren.

Dange (rechtervleugel) bepleitte de vorming van een nationaal democratisch front van communisten, linkse elementen uit de Congresspartij van Nehru en socialisten voor het vestigen van een niet-kapitalistische maatschappij als overgangsfase naar een volledig zelfstandige socialistische samenleving.

Daar tegenover stelde Ranadive (linkervleugel), dat samenwerking met het Nehru-bewind was uitgesloten, aangezien de premier van India z.i. een gewillig werktuig van de reactie en het imperialisme was. De CP-India moest naar zijn opvatting een harde koers varen, d.w.z. een koers van onverzoenlijke klassenstrijd en van massale, ook buiten-parlementaire acties tegen de voortdurende dreiging van het imperialistische kamp.

Een middengroep, met Namboodiripad, centrumfiguur met toch wel linkse neigingen en leider van het in 1959 door Nehru afgezette communistische bewind in Kerala, huldigde de mening, dat de CP-India voor het realiseren van progressieve doeleinden met de Nationale Congresspartij zou samenwerken, doch deze partij tevens zou moeten bestrijden op haar negatieve (kapitalistische) doelstellingen. Het beraad op het hiervoren vermelde zesde partijcongres ondervond kennelijk de matigende invloed van de daar aanwezige CPSU-delegatie, met presidiumlid Soeslow aan het hoofd. Zij ondersteunde het vóór alles op behoud van de eenheid gerichte beleid van algemeen partijsecretaris Gosh. De interne tegenstellingen bleken echter al te groot te zijn geworden om deze inspanningen met volledig succes te bekronen.

Een extra tegenslag was nog het feit, dat Gosh tijdens dit congres door een hartaanval werd getroffen en spoedig daarna, in januari 1962, overleed. In mei daarop volgend werd Namboodiripad algemeen secretaris als opvolger van wijlen Gosh. Namboodiripad zag zich evenals zijn

voorganger voor de moeilijke taak geplaatst om allereerst de linker-vleugel (Ranadive c.s.) en de rechtervleugel (Dange c.s.) in hun ambities te temperen.

Grensconflict 1962

De nationalisten van Dange behielden nochtans de overhand op de internationalisten, die in oktober 1962 verder in het gedrang kwamen toen Peking wederom gewapenderhand ingreep in de omstreden Chinees-Indiase grensgebieden, ditmaal op grotere schaal dan in 1959.

In een resolutie van het partijbestuur der CP-India dd. 31 oktober 1962 zag China zich gebrandmerkt als aanvaller, waarbij een beroep werd gedaan "op alle geledingen van het Indiase volk om zich te verenigen ter verdediging van het vaderland tegen de Chinese agressie". Deze resolutie werd aangenomen met 67 tegen 23 stemmen en 3 onthoudingen (17 leden van het partijbestuur waren afwezig). Namboodiripad, de algemeen partijsecretaris, meende zich te moeten onthouden van het ondertekenen van deze tegen China gerichte resolutie. Met honderden andere partijleden werd hij op last van het Nehru-bewind spoedig daarna in arrest gesteld.

In dezelfde periode verklaarde een van de leiders der CP-India, dat op de zusterpartijen een beroep zou worden gedaan zich van China af te wenden en alles te ondernemen wat in hun vermogen lag om Peking van verdere agressie te weerhouden.

S.A. Dange, in april 1962 benoemd tot voorzitter van de CP-India, maakte daartoe eind 1962 een rondreis, die hem o.a. in contact bracht met verschillende leiders van Europese CP-en. Over zijn bevindingen bracht hij een ietwat gekleurd verslag uit aan het partijsecretariaat. Hij stelde het daarbij - volgens "Thought", New Delhi, een niet-communistisch weekblad - aldus voor, dat in de CPSU en de Tsjechoslowaakse, Roemeense, Franse en Britse zusterpartijen het standpunt van de CP-India werd gedeeld, dat China zijn in 1960 gedane belofte, om de McMahonlijn te zullen eerbiedigen, gebroken had.

De "internationalisten" in het secretariaat rekenden het hem zwaar aan, dat hij tegenover de buitenlandse kameraden zo sterk de nadruk had gelegd op de Chinese agressie. Huns inziens kon communistisch China bezwaarlijk nog als agressor worden beschouwd nadat de Chinese troepen zich hadden teruggetrokken. Dange werd gedwongen toe te geven, dat hem met name door zekere kameraden van de CP-Groot-Brittannië hetzelfde onder ogen was gebracht. Naderhand bleek bovendien, dat hij

bij zijn ontmoeting met leiders van de Italiaanse CP soortgelijke kritiek in ontvangst had moeten nemen.

In de medio januari 1963 gehouden zitting van het dagelijks bestuur der CP-India werd de strijd tussen de nationalisten en de pro-Chinese internationalisten voortgezet, waarbij Dange kennelijk voorzigtiger dan voorheen ging manoeuvreren. Hij beriep zich op de "adviezen" van buitenlandse kameraden, die o.m. zouden inhouden:

1. communistisch China niet langer als aanvaller te bestempelen;
2. niettemin Nehru's vredespolitiek tegen China te steunen;
3. de economisch-sociale politiek van de Indiase regering kritisch onder de loupe te nemen en zonodig strijdvaardig tegemoet te treden;
4. te pleiten voor een oplossing van het grensgeschil op basis van het plan van de Colombo-staten, aangezien nieuwe vijandelijkheden de regering-Nehru alleen maar naar het imperialistische kamp kunnen drijven;
5. geen sanctiemaatregelen tegen de pro-Chinese kameraden op de linker-vleugel der CP-India te treffen, omdat er op zekere dag weer vrede zou zijn tussen India en China en deze kameraden dan in de voorste gelederen zouden staan bij de gemeenschappelijke strijd tegen de "rechtse reactie".

De pro-Chinese vleugel had met deze zwenking voorlopig vrede. De inmiddels weer in vrijheid gestelde Namboodiripad trad een maand later af als algemeen secretaris, aldus uitvoering gevend aan een zijnerzijds reeds eerder geuit voornemen. Blijkbaar vond partij-voorzitter Dange dit vrijwillig terugtreden van Namboodiripad, de typische vertegenwoordiger van de middengroep in de CP-India, bijzonder nadelig voor zijn eigen omstreden machtspositie. Vandaar dat Dange aan Namboodiripad bij diens afscheid uitdrukkelijk verzekerde, dat het hem vrij stond zijn functie op elk gewenst moment weer te aanvaarden. Een opvolger voor de post van algemeen secretaris werd dan ook vooralsnog niet benoemd.

De "Dange-kliek" door Peking bestookt

Inmiddels bleef communistisch China uiteraard niet passief ten aanzien van deze ontwikkelingen in de communistische partij van het nabuurland India. Het te Peking verschijnende "Volksdagblad" publiceerde op 9 maart jl. een aanval op Dange, waarin deze op één lijn werd gesteld met de "revisionist" Tito.

Een artikel, getiteld "Een spiegel voor revisionisten", werd

door de CP-China in minstens twaalf vertalingen over de gehele wereld verspreid, waartoe tot verontwaardiging van de CP-India, de Chinese ambassades (dus geen partij-instanties) werden ingeschakeld.

Het officiële partijdagblad van de Chinese communisten stelde vast, dat de revisionistische klik, met Dange aan het hoofd, erin geslaagd was zich meester te maken van de leiding van de Indiase communistische partij, profiterend van de grootscheepse campagne die door India's bourgeoisie en grootgrondbezitters gevoerd wordt tegen China, tegen het communisme en tegen het volk van India.

Volgens Peking had Dange verraad gepleegd aan het marxisme-leninisme, aan het proletarisch-internationalisme en aan de revolutionaire zaak van India's proletariaat en volk. In passend jargon werden daaraan nog beschuldigingen toegevoegd van "nationaal-chauvinisme" en "klasse-capitulatie", waarmede Dange en zijn medestanders de CP-India zouden willen verlagen tot een aanhangsel van India's bourgeois-heersers en grootgrondbezitters alsmede tot lakei van de regering-Nehru.

In het bijzonder werd het Dange euvel geduid, dat hij in zijn kwaliteit van partijvoorzitter een anti-Chinese aanval had gelanceerd in een allervriendelijkste gelukwens aan Pandit Nehru, bij gelegenheid van diens recente 73-ste verjaardag. De tekst van dit schrijven bevatte - althans blijkt de weergave ervan in het "Volksdagblad" - de belofte van onvoorwaardelijke steun aan Nehru's beleid voor wat betref de nationale verdediging en het handhaven van de nationale eenheid van India "in dit uur van ernstige crisis, ontstaan door de Chinese agressie".

Deze brief was, zo stelde het "Volksdagblad", zoveel als een politieke eed, die de klik van Dange aflegde op haar verraad aan het Indiase proletariaat. Het nationaal-chauvinisme van de "Dange-klik" steunde binnenslands de reactionaire krachten en daardoor naar buiten de oogmerken van de imperialistische en neo-kolonialistische politiek van de Verenigde Staten.

Nog schokkender achtte het Chinese partijorgaan echter het feit, dat Dange en zijn "klik", onder de leuze van nationale eenheid, de macht van India's heersende groepen hadden gebruikt om diegenen terzijde te stellen, die binnen de CP-India tegen hun beleid protesteren. Nadat China namelijk op eigen initiatief een "staakt het vuren" had gelast, liet de regering-Nehru 800 à 900 leden van de CP-India arresteren en gevangen zetten. De Dange-klik had daarvan dankbaar gebruik gemaakt door de opengevallen posten onmiddellijk door haar eigen vertrouwelingen te laten bezetten.

Het was overigens niet voor het eerst in de geschiedenis, dat revisionisten hun ruïneus werk in de communistische beweging hadden verricht, zo werd in het verdere verloop van het artikel nog opgemerkt. Zowel in een aantal zusterpartijen in de kapitalistische landen als binnen het socialistische kamp waren sinds de Tweede Wereldoorlog dergelijke schadelijke elementen naar voren gekomen.

"De Tito-kliek is wel de ergste van alle", aldus het Chinese partijblad. "Zij is een spiegel waarin men kan zien hoe een groep renegaten een partij ten verderve kan voeren en een socialistisch land weer kan laten afglijden naar het kapitalisme. De Dange-kliek is echter een tweede spiegel. Daarin kan men zien hoe de leiders van een communistische partij van een kapitalistisch land de weg van het revisionisme kunnen opgaan en eindigen als de hielenlikkers van de bourgeoisie".

In een uitvoerig artikel, toegevoegd aan het weekblad van de CP-India "New Age" van 20 april jl., diende Dange zijn Chinese kameraden van repliek. Hij trachtte aan te tonen dat zijn partij "noch revisionistisch, noch dogmatisch" is en vroeg begrip aan de ene kant voor Nehru's neutrale en vredelievende politiek en aan de andere kant voor de CP-India, die nimmer een vijandige houding zou aannemen ten opzichte van de CP-China.

Dit laatste was typisch een uitspraak waarin tegemoet werd gekomen zowel aan de nationalistten als aan de internationalisten in de gelederen van de Indiase communisten. Zij illustreerde nog eens te meer, in welke precaire situatie de CP-India zich eigenlijk bevindt.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND

De verkiezingen voor de Tweede Kamer

1 mei-viering

Evenals aan de vooravond van de gemeenteraadsverkiezingen van mei 1962 het geval was geweest, stond de 1 mei-viering van de CPN ook dit jaar weer geheel in het teken van de op handen zijnde stembusstrijd.

Om te beginnen waren de 1 mei-leuzen ontleend aan het verkiezingsmanifest van de partij: verhoging van de lonen en verlaging van de bewapeningsuitgaven - een neutraal en atoomvrij Nederland - een regering van de arbeidersbeweging. De leuze "Nederland neutraal en atoomvrij" had overigens ook reeds rond 1 mei 1962 opgeld gedaan.

De redevoeringen van de partijwoordvoerders op de verschillende goed bezochte 1 mei-manifestaties (zoals van Paul de Groot en Marcus Bakker in Amsterdam, van Tjalle Jager in Den Haag, van Henk Hoekstra in Rotterdam en van Annie Averink in Utrecht) waren bedoeld als injecties voor de laatste weken verkiezingsstrijd. CPN-voorzitter De Groot gaf in zijn rede nog eens uiting aan de optimistische verwachting omtrent de resultaten van deze strijd, toen hij - verwijzend naar de jongste verkiezingssuccessen van de Italiaanse communisten - opmerkte: "Laat het een voorproefje zijn voor de KVP". Een dergelijk zelfvertrouwen sprak ook uit zijn verkiezingsrubriekje in "De Waarheid", getiteld "Uw stem een daad", waarin hij bijvoorbeeld opmerkte: "Onze partij bezit de strijdvaardigheid en de trefzekerheid van een David, die in staat is de Goliath van de regeringspartijen midden in zijn lodderoog te treffen".

De winst van één miljoen stemmen door de communisten in Italië behaald, bracht de CPN-voorzitter er toe op een voor hem ongebruikelijke wijze de loftrompet te steken over de PCI en haar eerste secretaris, "onze kameraad Togliatti". Blijkbaar hechtte De Groot aan dit stembussucces der Italiaanse kameraden te meer betekenis, omdat de PCI "de neutraliteit van een atoomvrij Italië" in haar verkiezingspropaganda centraal had gesteld (een leuze, die de CPN ten aanzien van Nederland o.m. reeds in 1962 verkondigde en opnieuw - meer na-

drukkelijk - bij de jongste verkiezingen voor de Tweede Kamer).

CPN-SWP

Marcus Bakker bracht op zijn beurt in zijn mei-rede weer eens kritiek op de PSP, alsmede op de door hem als "het Gortzak-partijtje" aangeduide SWP. Zijn betoog sloot aan bij de CPN-richtlijnen van medio april voor huisbezoek bij SWP-aanhangers (zie vorig MO) en bij de daarop gevolgde "bekeringsgetuigenissen" van dissidente communisten, eind april en begin mei in "De Waarheid" gepubliceerd. Bakker verklaarde namelijk: "De eerlijke arbeiders, die door Gortzak in de war werden gebracht, keren terug. Wij heten hen van harte welkom en zijn blij dat ze inzien, dat er slechts één partij is waarin ze thuis horen: de CPN".

De verklaringen van gewezen SWP-aanhangers in het partijdagblad moesten er uiteraard allereerst toe dienen de CPN te verzekeren van de stemmen, die zij in 1959 aan de SWP (toen Bruggroep) verloor. Dezelfde strekking had het artikel van partijsecretaris H. Clerx (Waarheid 27 april), waarin de redactie van "De Brug" werd aangeraden uit het falissement van de SWP-politiek de enig juiste conclusie te trekken en haar lezers op te wekken aanstaande 15 mei op lijst 6 (CPN) te stemmen.

"De Brug" van 11 mei reageerde met de opmerking, dat men zich als partij "dan wel als politieke groepering" (een uiting van de hierover binnen de SWP lopende discussie) zou blijven presenteren. Daaraan werd nog toegevoegd, dat men geen ondermijning van de CPN als zodanig beoogde, doch wel van de tegenwoordige CPN-leiding, "een geweld op het op zichzelf gezonde lichaam van de arbeidersbeweging".

Artikel De Groot in de "Prawda"

Ook het artikel van Paul de Groot over de naderende Nederlandse verkiezingen, gepubliceerd in de "Prawda" van 13 mei en dezelfde dag met veel ophef saamgevat weergegeven in "De Waarheid", zal mede ten doel hebben gehad nog aarzelend kiezersvolk voor de CPN te winnen. Het kon immers door De Groot c.s. met name tegenover bepaalde, Chroestsjow toch wel goed gezinde SWP-aanhangers worden aangevoerd als bewijs, dat de CPN bij haar huidige politieke koers op de steun van Moskou kan rekenen.

Het voornaamste verschil tussen de politieke situatie van nu en van 1959 was gelegen in de groeiende weerstand, welke thans onder alle lagen van de bevolking tegen de politiek van de regerende kringen in West-Duitsland en Frankrijk, c.q. tegen de as Bonn-Parijs, bespeurbaar was. Reëel verzet tegen deze as was, volgens De Groot, overigens alleen te verwachten van "de anti-fascistische volksmassa". In De Groots Prawda-artikel was vooral opmerkelijk, dat hij duidelijk de zijde koos van de CPSU in haar ideologisch geschil met de CP-China. Voordien had de CPN-leiding er immers juist zo veel mogelijk voor gewaakt hierin openlijk partij te kiezen.

Het verkiezingsresultaat

In maart 1962 was er bij de Statenverkiezingen voor het eerst sedert 1946 winst voor de CPN. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 1959 bereikte de partij - zoals bekend - een dieptepunt. Vooral het optreden van de Bruggroep was hieraan debet. Overigens kwam de partij met de verkiezingen van 1962 - niettegenstaande de hierbij behaalde winst - nog niet op het peil van de Staten- en Raadsverkiezingen van 1958.

Bij de jongste verkiezingen voor de Tweede Kamer werd echter aan het succes van 1962 reeds weer iets afgedaan. Weliswaar was er winst t.o.v. 1959, hetgeen ook in zetelwinst tot uitdrukking kwam, maar met 173.457 stemmen of 2,77 % verloor de CPN 3.359 stemmen van de 176.816 of 2,93 %, verworven in maart 1962. Het sterkste was in dit opzicht de teruggang in Drenthe (0,3 %), Overijssel (0,3 %) en Noordholland (0,4 %). Minimale vooruitgang was er daarentegen in Gelderland en Zeeland. Wat de grote steden betreft: in Amsterdam boekte de CPN - evenals in mei 1962 - verlies, in Rotterdam bleef zij stabiel (na verlies in mei 1962), in Den Haag en Utrecht verloor de partij stemmen (na winst in mei 1962).

De verschuiving van de stemmen is zeer grillig verlopen. Zou er van sommige gemeenten gezegd kunnen worden dat het CPN-verlies de PSP ten goede kwam (in Overijssel en Noordholland is dat in sommige plaatsen vermoedelijk wel het geval geweest), elders ging de PSP even sterk achteruit als de CPN. Hoewel het CPN-stemmental in enkele gebieden waarschijnlijk door het optreden van de Boerenpartij werd beïnvloed, is dit toch zeker geen algemene tendens.

Per provincie was het beeld aldus:

Groningen

Met 13.542 stemmen werd hier ternauwernood het stemmental van maart 1962 behaald. Percentageverlies is daarmee echter niet voorkomen. Van 5,2 % zakte de CPN-aanhang n.l. tot 5,0 % van het provinciale totaal. Het fraaie resultaat van mei 1962 (Gemeenteraadsverkiezingen): 14.642 stemmen of 5,6 %, is dus geheel te niet gedaan. Een uitzondering hierop vormt Finsterwolde, dat daarmee naar communistische visie een antwoord gaf op de "provocaties der regering" (arrestatie van H. Haken c.s. in de loop van maart j.l.). Het CPN-percentage steeg er van 51,97 (maart 1962) en 53,3 % (mei 1962) tot 53,6 %, overigens door een winst van slechts 5 stemmen! Een ander communistisch bolwerk, Beerta, bleef 35 stemmen boven maart 1962, doch verloor er 154 t.o.v. mei 1962. De stad Groningen zakte terug tot beneden het niveau, dat vorig jaar bij de Statenverkiezingen werd bereikt.

De provincie Groningen leverde bij de laatste verkiezingen 7,76 % van de landelijke CPN-aanhang.

Friesland

Hier kwam de CPN met 5.563 stemmen er nog bijna 300 ~~tekort om~~ het aantal van maart 1962 te bereiken. T.o.v. mei 1962 werden 833 stemmen verloren. De percentages luiden: 2,3 % in maart 1962, 2,5 % in mei 1962, 2,1 % in 1963. Overall was er stemmenverlies, bijvoorbeeld Leeuwarden 72 t.o.v. mei 1962 of 27 t.o.v. maart 1962; Heerenveen 126 t.o.v. mei of 47 t.o.v. maart 1962.

Friesland leverde op 15 mei j.l. 3,21 % der landelijke CPN-aanhang.

Drenthe

De CPN behaalde hier 3.419 stemmen of 2,0 % van het provinciale totaal, zijnde 277 stemmen of 0,3 % minder dan in maart 1962 - een betrekkelijk groot verlies. In de plaatsen, waar de CPN in mei 1962 aan de Gemeenteraadsverkiezingen deelnam, werden toen - mede door het niet-mededingen van de PSP - over het algemeen relatief grote winsten geboekt. Vooral in deze plaatsen was het verlies thans opvallend.

De winstcijfers van mei 1962 t.o.v. maart 1962 (Assen: 59, Emmen : 43; Hoogeveen: 244 (1), zijn thans veelal verkeerd in verliescijfers (resp.: 75, 236(1) en 259).

In Emmen verloor ook de PSP veel stemmen (218). De Boerenpartij

ging er echter bijna 400 vooruit. In Hoogeveen boekte de PSP enige winst. De Boerenpartij won hier zelfs ruim 500 stemmen. (Onder de gemeente Hoogeveen ressorteert o.m. Hollandsche Veld.)

De provincie Drenthe leverde 1,97 % van de landelijke CPN-stemmen.

Overijssel

Sedert de Statenverkiezingen van 1962 werd een verlies geleden ad 0,3 % of 1.037 stemmen. De CPN behaalde nu 10.845 stemmen (2,5 %). De PSP ging echter ruim 1900 stemmen of 0,3 % vooruit!

In Zwolle en Deventer werd voor de CPN in mei 1962 al een teruggang bespeurd (van 6, resp. 43 stemmen), die in mei j.l. nog is versterkt: een verlies n.l. van resp. 96 en 194 stemmen.

De winsten in mei 1962 t.o.v. maart 1962 te Almelo, Enschede en Hengelo ad resp. 255, 239 en 210 stemmen werden thans verliezen van resp. 422, 753(!) en 247 stemmen: een ontwikkeling die de CPN-leiding wel zorg moet baren.

In Enschede boekte de PSP grote winst. Ook in Almelo en Hengelo won deze partij terrein. De winst van de PSP werd hier overtroffen door het verlies van de CPN. Het is niet uitgesloten, dat dit verschil in stemmental de Boerenpartij ten goede is gekomen.

Het aandeel van Overijssel in het landelijke CPN-quotum was 6,25 %.

Gelderland

In Gelderland boekte de CPN merkwaardigerwijs enige winst t.o.v. de Statenverkiezingen van 1962: thans 5.522 stemmen of 0,8 % tegen 4.876 stemmen of 0,7 % toen. Een voor de CPN nadelige invloed van het optreden der Boerenpartij is hier niet aanwijsbaar. In Arnhem, Nijmegen en Zutphen viel de partij evenwel terug tot beneden het niveau van maart 1962 en wel resp. met 0,5, 0,1 en 1,0 %(!). De CPN-agitatie rond de "zaak l'Ecluse" heeft althans in Zutphen kennelijk geen gunstig effect voor de partij gehad.

De winst in de provincie komt, met hoeveelheden van 5 tot 25 stemmen tegelijk, voornamelijk van de kleinere plaatsen.

Gelderland leverde nu 3,18 % der landelijke CPN-stemmen.

Utrecht

Met het behalen van 4.405 stemmen of 1,2 % bleef de partij

0,1 % ten achter op het totaal van maart 1962. De winsten van mei 1962 t.o.v. maart 1962 gingen geheel teloor. Steden als Amersfoort en Utrecht, waar in mei 1962 winsten werden geboekt van resp. 25 en 180 stemmen, verloren er thans 79 en 306.

Het aandeel van de provincie Utrecht in het landelijke stemmental der CPN was thans 2,54 %.

Noordholland

Ook deze provincie heeft de CPN wel zeer teleurgesteld. In mei 1962 was er t.o.v. maart 1962 algemeen een flinke stemmenwinst (uitgezonderd in Amsterdam). De winsten zijn thans bijna over de gehele provincie omgeslagen in verliezen. Met 84.339 stemmen werd 7,2 % van het totale stemmental in Noordholland bereikt. In mei en maart 1962 waren de percentages 7,7 % en 7,6 %.

Amsterdam, dat de CPN in mei 1962 reeds een verlies van 1.417 stemmen opleverde (overigens mede door deelneming van de SWP aan de destijds gehouden gemeenteraadsverkiezingen), deed er nu nog eens 402 af, waardoor de percentages van de partij in maart 1962, mei 1962 en mei 1963 hier het volgende verloop vertonen: 12,9, 12,5 en 12,2. Haarlem hield van de winst in mei 1962 ad 558 stemmen er 108 over, juist voldoende om het percentage van maart 1962 ad 4,1 % te handhaven. Zaandam van 11,9 % in maart 1962, gekomen op 12,2 in mei 1962, viel terug tot 11,3 %.

Verder vielen bijna alle plaatsen in IJmond, Zaanstreek en ten platte lande terug tot beneden het niveau van maart 1962.

De "vooruitgang in grote delen van Noordholland", geconstateerd door "De Waarheid", kan slechts gevonden worden in totaal enkele tientallen stemmen in sommige kleinere gemeenten.

De bijdrage van de provincie Noordholland in het landelijk CPN-resultaat was thans 48,66 %, waarvan 35,25 % in Amsterdam.

Zuidholland

Met 34.759 stemmen of 2,4 % bleef ook dit gewest beneden het peil van maart 1962, dat toen met 36.379 stemmen op 2,5 % was gekomen. T.o.v. mei 1962 was er echter weinig verlies, al zijn er wel verschuivingen te constateren.

In mei 1962 waren Rotterdam, Gouda en Vlaardingen verliesplaatsen. Thans bleef het stemmental er ongeveer gelijk (Rotterdam) of was er kleine winst (Vlaardingen). De winnaars van mei 1962 moesten hun

winst thans weer grotendeels afstaan. Den Haag (toen winst 298, thans verlies 535) zelfs meer dan dat.

Zuidholland leverde 20,04 % der landelijke CPN-aanhang, waarvan Rotterdam 9,51 % en Den Haag 5,28 %.

Zeeland

In deze provincie behaalde de CPN thans 869 stemmen, d.i. 0,51 % van het landelijk partijquotum. Hoewel op zichzelf een gering aantal, neemt deze provincie hiermee onder de CPN-districten toch een ereplaats in, daar zij t.o.v. maart 1962 een winst boekte van 260 stemmen. De meeste stemmen behaalde de CPN in Vlissingen (256).

Het provinciaal percentage van Zeeland steeg dienovereenkomstig van 0,4 % (in maart 1962) tot 0,6 % nu.

Noordbrabant

Hier kwam de CPN 111 stemmen te kort op het aantal dat in maart 1962 was bereikt. Het stemmental bedroeg nu 3.914 stemmen, het provinciaal percentage bleef echter 4,0 %. In 's-Hertogenbosch bleef de partij met 326 stemmen gelijk. Breda en Eindhoven gaven verlies te zien.

Noordbrabant bracht 2,27 % op van het landelijk totaal der CPN-stemmen.

Limburg

Met 5.310 stemmen of 1,2 % bleef de CPN 0,1 % onder het peil van maart 1962. Zij verloor n.l. bijna 200 stemmen.

Maastricht bleef met een winst van 24 stemmen op het peil van mei 1962 (1,1 %), dat echter 0,3 % onder dat van maart 1962 ligt. In Brunssum ging de winst van mei 1962 geheel verloren, in Heerlen bleef de partij zelfs beneden het niveau van maart 1962. Hoensbroek herstelde zich niet geheel van de klap die het in mei 1962 opliep door de mededinging van een dissident-communistische lijst (de zgn. lijst Grein).

Het CPN-stemmental van Limburg bedraagt thans 3,06 % van het landelijk door de partij behaalde stemmentotaal.

Partijcommentaar

Hoewel in "De Waarheid" van 16 mei werd vooropgesteld, dat de CPN van drie op vier zetels was gekomen, kon de commentator zijn

teleurstelling toch niet verhelen over de aderlating van rond 3300 stemmen, die de partij in vergelijking met de Statenverkiezingen van vorig jaar moest ondergaan. Zo merkte hij bijvoorbeeld op, dat de verkiezingsuitslag als geheel "niet die slag tegen het kabinet De Quay is geworden, die noodzakelijk was". Dezelfde tendens weerspiegelde het artikel van de hand van "De Waarheid"-journalist Bram Roosendaal, op 17 mei in het Oostduitse partijdagblad "Neues Deutschland" opgenomen.

Het moest de CPN-leiding zeker in het bijzonder hebben gehinderd dat "het algemeen verzet onder de boerenbevolking tegen het landbouwschap en tegen de EEG-politiek van de regering" - de communistische agitatie van de laatste tijd ten spijt - geen extra stemmenwinst opleverde voor de CPN, maar daarentegen wél "de Koekoek-groep" stevig in het zadel bracht.

Wellicht gingen bij deze voor de communisten toch nog teleurstellende stembusuitslag de gedachten van sommige CPN-ers terug naar hetgeen Marcus Bakker na het succes bij de Statenverkiezingen van maart 1962 had opgemerkt over de "definitieve ommekeer" na de neergaande ontwikkeling, welke de partij sedert 1945 had moeten doormaken.

Enkele dagen na de jongste verkiezingen werden de Waarheid-commentaren alsnog optimistischer van toon: men wilde het communistische kiezerscorps kennelijk een hart onder de riem steken. De regeringscoalitie, zo werd nu betoogd, was tenslotte - vergeleken met 1959 - even sterk teruggevallen als "de democratische oppositie" (i.c. CPN, PvdA en PSP), die eveneens "niet meer dan twee zetels terugliep". Er was dus geen enkele reden voor défaitisme in de arbeidersbeweging. Alle aandacht diende voortaan gericht te zijn op deze nieuwe taak: eensgezind optreden van socialisten en communisten tegen de anti-democratische politiek van een rechts bewind, dat in het verleden de weg baande voor ondemocratische partijtjes als de "zogenaamde boerenpartij van Koekoek".

De CPN-leiding ducht zowel de opneming van de PvdA in een nieuw kabinet als de terugkeer van een "rechtse coalitie". Vandaar ook haar leuze, dat "de doeleinden van Romme's optreden: waarborgen te scheppen tot het doortrekken van de grote lijnen van het demissionaire kabinet", moeten worden afgewezen.

Verder tracht de partijpropaganda op de voor haar stereotiepe wijze in dit verband ook weer een wig te drijven tussen de PvdA-aanhang en die PvdA-leiders aan wie de communisten zekere bereidheid toeschrijven om aan een nieuwe coalitie met de KVP deel te nemen op de condities, die de KVP zou stellen.

Verkiezingen voor de Eerste Kamer

De resultaten van de op 16 mei voor de Eerste Kamer gehouden verkiezingen waren voor de CPN-leiding nog minder verheugend. De CPN verloor n.l. één van de beide tot dusver door haar bezette zetels.

Tegen de achtergrond van de Statenverkiezingen van 1962 - het uitgangspunt van de thans voor de Senaat gehouden verkiezingen - was deze uitslag overigens niet verrassend. De CPN behaalde destijds weliswaar aanzienlijke winst vergeleken met de Kamerverkiezingen van 1959, doch bleef daarmee nog aanmerkelijk beneden haar stemmentotaal bij de Statenverkiezingen van 1958, op grond waarvan de CPN in 1959 2 zetels in de Eerste Kamer toevielen.

Annie van Ommeren-Averink zal nu als enige vertegenwoordigster van de CPN haar zetel in de Eerste Kamer behouden. Harm Haken keert daar echter niet terug. Op hem werd binnen de partij ook vóór de affaire Finsterwolde reeds vrij veel kritiek uitgeoefend. Haken ontbrak ditmaal trouwens op de CPN-candidatenlijst voor de Eerste Kamer. Deze lijst vermeldde thans namelijk als tweede kandidaat C.A. IJmkers, politiek secretaris van het CPN-district Den Haag.

"De Waarheid" heeft over het "afvoeren" van Haken van de kandidatenlijst evenwel niets vermeld: de verkiezingsuitslag maakte het achteraf voor de CPN-leiding wat gemakkelijker daarover ook verder het stilzwijgen te bewaren.

Opvallend was de houding die de communistische Statenleden bij de verkiezingen voor de Eerste Kamer tegenover de PvdA en de PSP innamen. "Om de kandidaten van de reactie zoveel mogelijk de weg te versperren", zoals "De Waarheid" het uitdrukte, stemde de CPN-vertegenwoordiging in de Statengroep Groningen, Drenthe en Overijssel namelijk niet op de eigen kandidaat, maar op die van de PvdA. Om dezelfde reden stemde de CPN in de Provinciale Staten van Zuidholland op de PSP. Mede hierdoor kon laatstgenoemde partij met 2 zetels haar intrede in de Eerste Kamer doen.

Met deze offerbereidheid wilde de CPN-leiding - aldus een partijcommentator - tevens tot uitdrukking brengen met welk een hardnekkigheid zij ijvert voor de "eenheid van de democratische krachten" in ons land, overeenkomstig haar stellingen van november 1962.

H O O F D S T U K III

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Amnestiebewegingen

Spanje

De afdeling buitenland van het Centraal Comité der CPSU besloot in oktober 1959 een campagne te organiseren voor vrijlating van de Spaanse politieke gevangenen. Na langdurige voorbereidingen organiseerden de communisten in West-Europa een internationale conferentie over dit onderwerp. Van deze conferentie, op 25 en 26 maart 1961 te Parijs gehouden, werd reeds in MO no 3 - 1961 gewag gemaakt. Voordien waren in Brazilië (jan.'60) en Uruguay (jan.'61) soortgelijke conferenties belegd.

In januari 1961 was in Nederland een initiatief-comité voor algemene amnestie voor de Spaanse gevangenen en bannelingen opgericht. De CPN had geen enkele poging gedaan om te verbergen, dat het hier een communistische aangelegenheid betrof, zulks in tegenstelling tot de later gehouden, goed bemantelde Parijse conferentie.

Het Nederlandse comité organiseerde een tweetal tentoonstellingen van werken van Nederlandse beeldende kunstenaars, die werk hadden afgestaan ten bate van de West-Europese conferentie voor amnestie van de Spaanse politieke gevangenen, doch ontplooide overigens weinig activiteit.

Naar aanleiding van het recente proces tegen de Spaanse communist Julian Grimau liet het echter opnieuw van zich horen. Na het bekend worden van het tegen Grimau uitgesproken doodvonnis op 18-4-'63, verscheen op 19-4-'63 een bericht in "De Waarheid" over de plaats gevonden oprichting van een uit acht personen (communisten) bestaand comité "Redt het leven van Julian Grimau". Dit comité organiseerde op 20-4-'63 een betoging voor het Spaanse consulaat te Amsterdam. Ook het zakenbezoek van de burgemeester van Barcelona aan Nederland, dat toevallig ongeveer in dezelfde tijd plaatsvond, was aanleiding tot voortzetting van de communistische agitatie.

Na de executie van Grimau werd op 4 en 5 mei j.l. te Parijs een buitengewone West-Europese conferentie voor Spanje gehouden.

Alhoewel communisten een werkzaam aandeel in deze conferentie hadden, kan hier niet van een communistische aangelegenheid worden gesproken.

Van de Nederlandse delegatie maakten naast partijbestuurder Theun de Vries en de communiste Gertrud van Reemst- de Vries een vier-tal niet-communisten deel uit.

De conferentie besloot een Witboek te publiceren over de politieke onderdrukking in Spanje en deed een beroep op de Verenigde Naties terughoudendheid te betrachten t.a.v. de deelname van Spanje aan de diverse organen van de volkerenorganisatie.

Griekenland

Evenals voor de Spaanse politieke gevangenen wordt ook voor de Griekse politieke gevangenen en ballingen een internationale amnestie-actie gevoerd. Op 23 en 24 maart 1963 werd te Parijs een internationale conferentie belegd voor amnestie en eerbiediging van de rechten van de mens in Griekenland. Ging voor de in 1961 te Parijs gehouden "Spaanse" conferentie het initiatief van de communisten uit, bij de conferentie over Griekenland was dit niet het geval. Deze werd n.l. bijeengeroepen op initiatief van de Internationale Federatie voor de Rechten van de Mens. Door de benoeming van André Leroy, de vroegere secretaris-generaal van de Fédération Internationale des Résistants (een internationaal communistische mantelorganisatie, meestal aangeduid met de initialen FIR) tot secretaris van de conferentie wisten de communisten echter wel een belangrijke plaats in de leiding te veroveren.

In Nederland werd voor de "Griekse" conferentie een "breed" aanbevelingscomité opgericht uitsluitend bestaande uit intellectuelen en kunstenaars. De schrijfster Lizzy S. May treedt op als secretaresse van het Nederlandse comité.

Portugal

Begin 1962 stelde een vertegenwoordiger van de communistische Internationale Vereniging van Democratische Juristen in Portugal een onderzoek in naar de situatie van de Portugese politieke gevangenen. De resultaten van dit onderzoek waren aanleiding tot het oprichten van een door de genoemde vereniging gesteunde Portugese amnestie-beweging. In Parijs werd een voorlopig secretariaat gevestigd, geleid door de Fransman M. Vidal, bestuurslid van de Franse communistische studenten-organisatie.

Dat deze beweging krachtig werd gesteund door de Franse communisten bleek o.m. uit een gemeenschappelijke verklaring van de Franse en van de Portugese communistische partij, gepubliceerd in l'Humanité van 19-3-'62. Hierin werd o.m. verklaard dat de Franse Communistische Partij actie zou gaan voeren ten behoeve van de Portugese politieke gevangenen en ballingen.

Op 15 en 16 december 1962 organiseerde het voorlopig secretariaat een West-Europese amnestie-conferentie voor Portugese politieke gevangenen en ballingen in Puteau, een voorstad van Parijs. Hieraan namen ca. 200 personen deel.

Ook in Nederland werd in 1962 een comité voor amnestie in Portugal opgericht, grotendeels bestaande uit vooraanstaande, niet-communistische Nederlanders.

Jeugdbeweging.

Volkeltocht.

Evenals de twee voorafgaande jaren werd ook ditmaal met Pinksteren de protestfietstocht verreden, die gericht is tegen de aanwezigheid van kernwapens in ons land. Alhoewel er wat meer personen aan deel namen dan in 1962, kan toch niet gesproken worden van een groot succes. Het aantal deelnemers is de communistische organisatoren, waarvan het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV) en de Nederlandse Vredesraad (NVR) de belangrijkste zijn, kennelijk tegengevallen. Tot begin mei werden regelmatig cijfers verstrekt, die moesten aantonen, dat de belangstelling veel groter was dan in 1962. Nadien zweeg men evenwel in alle talen. Ook "De Waarheid" waagde zich in het verslag over de tocht zelf niet aan exacte getallen.

Over het algemeen was de tocht nog beter voorbereid dan vorig jaar. De belangstelling van het publiek was ook nu echter vrijwel te verwaarlozen. Onder de deelnemers heerste ondanks het fraaie weer geen enthousiaste stemming. Voor hen die uit Rotterdam en Den Haag kwamen, moet de straffe tegenwind niet minder dan een kwelling zijn geweest. Hun activiteit op de weg leek de zaterdag voor Pinksteren meer op een prestatie-race dan op een fietstocht. Bij aankomst van de hoofdstoet in Amsterdam speelde ook de zomerse temperatuur de organisatoren parten. Veel Amsterdammers brachten de Pinksterdagen buiten de stad door, zodat aan de slotmeeting op de Noordermarkt in de Jordaan betrekkelijk weinig mensen deelnamen; slechts 1500 personen

waren aanwezig, tegen 2500 à 3000 in 1962.

Met de 579 fietsers vertrokken zaterdagmiddag 1 juni ook bromfietsen en auto's uit Volkel, zodat vandaar naar schatting totaal 800 personen van start gingen. Aan het vertrek ging een openluchting vooraf waar Rob van der Molen, voorzitter van het Volkelcomité en de graficus Aart van Dobbenburg het woord voerden. Bij aankomst in Arnhem was het aantal fietsers gestegen tot 625. Van een aangekondigde meeting op het aldaar gelegen kampeerterrein "Boshuizen" kwam niets terecht.

Op Eerste Pinksterdag werd verder gereden naar Soest. Bij Ede sloten zich circa 300 uit het Westen afkomstige deelnemers bij de stoet aan. Zij hadden de nacht doorgebracht in een jeugdherberg te Elst (gemeente Amerongen). De avond tevoren had daar een bijeenkomst plaats gevonden met prof. dr. M.G.J. Minnaert, lid van de Nederlandse Vredesraad en lid van het Volkelcomité, als spreker.

In Soest nuttigden de deelnemers een maaltijd-uit-blik. In het Openluchttheater werd opnieuw een bijeenkomst belegd, waaraan ongeveer 1000 personen deelnamen. Gerard Maas, die "namens de Nederlandse Vredesraad" optrad en Mej. ds. Doyer uit Colmschate, voerden daar het woord. Men overnachtte op het kampeerterrein "De Biltse Duinen" in Bilthoven.

Tweede Pinksterdag ging het via Maartensdijk en Hilversum naar de hoofdstad. In de middag arriveerden daar ongeveer 975 fietsers en 80 bromfietsers. Op de slotmeeting spraken prof. dr. S.J. Bouma uit Groningen en Bart Schmidt, voorzitter van het ANJV. Laatstgenoemde bracht naar voren dat het Volkelcomité (en dus in feite het ANJV) alles zal doen om samenwerking tot stand te brengen met het pacifistische "Comité 1963 voor de Vrede", teneinde zo te komen tot één gezamenlijke anti-atoombombers.

Er was ook belangstelling uit het buitenland. Zo nam bijv. de Zweedse Karin Yttergren aan de fietstocht deel. Zij is redactrice van het maandblad van de communistische Wereldfederatie van Democratische Jeugd, bij welke organisatie ook het ANJV is aangesloten. Voorts reden enkele jeugdige Duitsers in hun auto's enige tijd met de stoet op.

H O O F D S T U K I V

COMMUNISTISCHE ACTIVITEITEN IN HET BEDRIJFSLEVEN

Verkiezingspropaganda in bedrijfsblaadjes

Met het oog op de verkiezingen voor de Tweede Kamer gaven de CPN-districten Amsterdam, Rotterdam en Den Haag van februari tot april een groot aantal gestencilde bedrijfsblaadjes uit. Zij propageerden daarmee de CPN-lijsten onder de arbeiders van bedrijven en gemeentediensten. Hoewel de blaadjes als gewoonlijk een verscheidenheid van benamingen droegen (bijv. "De Klinknagel" voor de ADM, "Dynamo" voor het GEB, "De Stuwcr" voor de havenarbeiders etc.), was de inhoud in vele gevallen nagenoeg gelijkloidend.

In Zuid-Limburg werd enige activiteit van CPN-ers opgemerkt in de Algemene Bond van Werkers in het Mijnbedrijf (ABWM), aangesloten bij de neutrale Nederlandse Vak Centrale (NVC). Na de Nederlandse Katholieke Mijnwerkersbond, die bij de KAB is aangesloten en circa 38.000 leden telt, heeft de ABWM onder de mijnwerkers in Zuid-Limburg de grootste aanhang met rond 5.500 leden (ter vergelijking: de mijnwerkersbond van het NVV heeft ± 2.250 leden, die van het CNV omstreeks 1.400).

De ABWM heeft een aantal CPN-ers onder zijn leden, van wie enkelen in een bestuursfunctie op afdelingsniveau. Laatstgenoemden kritiseerden het beleid van het hoofdbestuur tijdens een op 27 en 28 april te Sittard gehouden algemene jaarvergadering. O.m. keurden zij het af dat het hoofdbestuur van de ABWM zelfs geen sympathie-betuiging aan de stakende Franse mijnwerkers had willen zenden (de bond onthoudt zich van handelingen die als een politieke stellingname zouden kunnen worden uitgelegd). Een communistische afdelingsbestuurder van de ABWM diende een resolutie in, die afweek van de door het hoofdbestuur voorgestelde, in die zin dat hij voor een te bevechten nieuwe loonsverhoging van tien procent als ingangsdatum 1 juni 1963 stelde, terwijl het hoofdbestuur zich niet aan een datum wilde binden. Verreweg de meeste afdelingen keurden echter het beleid van het hoofdbestuur goed.

Twee ondernemingsraadverkiezingen

Op 7 en 8 mei koos het personeel van de Nederlandse Dok- en Scheepsbouw Maatschappij te Amsterdam een nieuwe ondernemingsraad. De door de CPN gesteunde Vrije Lijst slaagde er niet in de winst van 1961 onder de uur- en weekloners te consolideren en verloor 2 zetels. Wat de groep fabrieksarbeiders betreft, liep het percentage van op de Vrije Lijst uitgebrachte stemmen terug van 59,1 tot 54,9. De zetelverdeling van deze groep is, vergeleken met de vorige uitslagen, als volgt:

	<u>1963</u>	<u>1961</u>	<u>1959</u>	<u>1957</u>
Vrije Lijst	10	12	7	9
NVV	6	4	7	6
KAB/CNV	2	2	3	3
Oude EVC	-	-	1	-
	<u>18</u>	<u>18</u>	<u>18</u>	<u>18</u>

Van communistische zijde was ter gelegenheid van deze bedrijfsverkiezing veel propaganda-materiaal verspreid (o.a. een speciaal nummer van het Centrumblad "Vakbondseenheid" met artikelen en foto's van de kandidaten). De eerste vier gekozenen van de Vrije Lijst zijn allen lid van het districtsbestuur van de CPN te Amsterdam.

"De Waarheid" sprak er zijn teleurstelling over uit dat de partijgenoten minder resultaat van hun werk hadden gehad dan in 1961 en meende dat een onderzoek naar de oorzaken van de achteruitgang moest worden ingesteld. (Voor zover bekend heeft de Metaalbewerkersbond van het NVV na 1961, nogal gealarmeerd door de uitslag van de toen gehouden verkiezingen, ook het een en ander gedaan ter versterking van zijn aanhang onder de werknemers van dit bedrijf.)

Bij de ondernemingsraadverkiezingen van de Werf Wilton-Fijenoord te Schiedam-Rotterdam, op 17 mei, was de door de CPN gesteunde eenheidslijst in 5 van de 17 afdelingen met een eigen kandidaat uitgekomen. In 3 afdelingen behaalde de eenheidskandidaat bij deze verkiezing (die niet op evenredige vertegenwoordiging was gebaseerd), een meerderheid van stemmen.

Het aantal zetels voor de groep der ongeorganiseerden kwam daardoor van 1 op 3. De drie vertegenwoordigers zijn allen aangesloten bij de CPN. De uitslag van de laatstgehouden twee ondernemingsraadverkiezingen gaven wat uur- en weekloners betreft het volgende beeld:

	<u>1963</u>	<u>1960</u>	
Eenheidslijst	3	1	(in '58: 0; in '56: 5)
NVV	15	17	
CNV	<u>2</u>	<u>2</u>	
	20	20	

Activiteiten van het WVV

In zijn publicaties maakt het Wereldvakverbond (WVV) veel propaganda voor de internationale conferentie van werkende vrouwen, die van 14 tot 19 oktober a.s. in Boekarest zal worden gehouden (een soortgelijke conferentie kwam voor de eerste maal in juni 1956 te Boedapest bijeen). Het WVV-maandblad "World Trade Union Movement" - april 1963 - publiceerde een uittreksel uit een rapport van het WVV-secretariatslid Elena Teodorescu. Op voorstel van het WVV-secretariaat, aldus dit geschrift, zal de Directeur-Generaal van het Internationaal Arbeids Bureau te Genève in 1964 een rapport over de "vrouwelijke werkers in een wereld in evolutie" aan de Internationale Arbeids Conferentie overleggen.

In het geschrift van Teodorescu passeren diverse landen de revue. Zo wordt van Nederland gezegd, dat de Regering bereid is de vrouwelijke lonen te verhogen tot 85 % van die der mannen, doch weigert het principe van gelijke lonen voor gelijke arbeid toe te passen. Getrouwde vrouwen zijn bovendien onderworpen aan een speciale belasting, die soms wel 25 % van hun loon kan bedragen, aldus Teodorescu.

Volgens berichten die in maart in de Italiaanse communistische pers verschenen, is in Parijs in WVV-verband de eventuele oprichting van een kantoor voor EEG-kwesties te Brussel besproken. De CGIL (Italië's grootste, overwegend communistisch georiënteerde verbond van vakcentrales) zou toestemming hebben gekregen een dergelijk bureau te openen onder eigen naam, doch in overleg met de belanghebbende instanties van het WVV. De plv. algemeen secretaris van de CGIL, F. Santi, (hoofd-bestuurder van de Nenni-socialistische partij) zou omstreeks einde maart in Brussel reeds voorbereidende besprekingen hebben gevoerd. Het initiatief dat de CGIL in deze richting ontplooit, houdt uiteraard direct verband met het feit dat ettelijke honderdduizenden Italianen in de West-Europese landen werkzaam zijn. De CGIL hoopt op de duur in EEG-verband dezelfde positie te verwerven als de bij het Internatio-

naal Verbond van Vrije Vakverenigingen aangesloten Italiaanse en West-Europese vakorganisaties. De Franse CGT en een meerderheid in het WVV-secretariaat hebben hier echter geen vertrouwen in. (Tussen Nenni-socialisten en communisten schijnt op vakorganisatorisch gebied, ook al zou Nenni tot de regeringscoalitie toetreden, geen breuk te worden verwacht.)

H O O F D S T U K V

ANDERE GROEPERINGS

De PSP en de verkiezingen

De Pacifistisch Socialistische Partij heeft haar vertegenwoordiging in de Tweede Kamer van twee op vier kunnen brengen, terwijl ook twee PSP-senatoren hun intrede gaan doen. Is dit laatste feit een uitvloeisel van de Statenverkiezingen van vorig jaar, die, naar men zich herinnert, de PSP grote winsten brachten, de resultaten van de jongste Kamerverkiezingen dekken wel zo ongeveer de verwachtingen dienaangaande zowel van objectieve buitenstaanders als van de PSP zelf.

Algemeen was voorzien dat de stemmenaanwas van deze partij thans niet zulke proporties zou aannemen als verleden jaar, toen bij de gemeenteraadsverkiezingen een winst van niet minder dan 30.292 stemmen werd behaald, vergeleken bij de Statenverkiezingen twee maanden tevoren. Hierbij dient niet uit het oog te worden verloren, dat dit cijfer slechts betrekking heeft op die kieskringen, waarin de PSP ook bij de gemeenteraadsverkiezingen met een lijst was uitgekomen, zodat de 7.603 stemmen, die de PSP in mei 1963 méér heeft behaald dan bij de Statenverkiezingen van maart 1962 (zijnde 0,01 %), niet volledig als een teruggang op de gemeenteraadsverkiezingen mogen worden aangemerkt.

In "Bevrijding" van 21 mei jl. toont hoofdredacteur Bovenkerk zich geenszins bezorgd over het feit dat het peil van de gemeenteraadsverkiezingen niet is gehaald. Bij een vergelijking met de Statenverkiezingen meent hij een stabilisatie te kunnen constateren die tot verheuging stemt, gezien de "veel minder gunstige omstandigheden van thans".

Uit Bovenkerks verdere betoog valt op te maken, dat men er verkeerdt aan zou doen hierin een cynische uitspraak te zien. Weliswaar zal de dreigende internationale toestand van verleden jaar er toe hebben bijgedragen dat velen hun stem gaven aan "de enige partij die socialisme zonder atoombom" heet voor te staan. Maar Bovenkerk precieert in zijn beschouwing die "veel minder gunstige en zelfs ten dele ongunstige omstandigheden" van thans o.a. als de teruggang van de socialistische beweging in haar totaliteit. Hoe hij de PSP laat delen in het - z.i. gerechtvaardigde - onbehagen van het kiezersvolk ten

opzichte van de PvdA, wordt niet uit de doeken gedaan. De conclusie ligt immers voor de hand, dat de PSP juist profijt zou hebben moeten trekken van de "halfslachtige houding van de PvdA inzake de bewapeningspolitiek".

Wat de hoofdredacteur van "Bevrijding" denkt over de zogenaamde emotionele achtergronden van een deel van de kiezers die in 1962 op de PSP stemden, kan als volgt worden samengevat: Dat de grote PSP-winst voornamelijk aan hen te danken was, is door "andersdenkenden" sterk overdreven, al wordt ook in de PSP zelf wel met deze - doch dan bescheiden - factor rekening gehouden. Bovenkerk kan niet nalaten er alsnog even terloops op te wijzen dat de emotionele kiezers vorig jaar dan toch maar alleen bij de PSP terecht konden als "de enige partij die een duidelijk alternatief stelde". Een dan leert het resultaat van de huidige verkiezingen dus: óf dat die groep inderdaad niet zo groot was, óf dat zij thans is vervangen door een veel groter aantal kiezers, dat uit principe op de PSP heeft gestemd. Want het is, naar Bovenkerk verder stelt, niet alleen zo, dat ditmaal de emotionele factoren in het voordeel van de PSP ontbraken, maar integendeel de gebeurtenissen rondom Cuba en India juist voor menig een de keuze vóór de PSP niet eenvoudiger hebben gemaakt.

"Bevrijding" acht voor de PSP op dit ogenblik een tevreden houding alleszins gerechtvaardigd maar dan zonder juichtonen. Als grote factor voor de toekomst geldt allereerst de ontwikkeling van de Nederlandse socialistische beweging als geheel. Mocht zich in de PvdA een grondig omvormingsproces gaan voltrekken, dan zou dat wel eens kunnen betekenen dat de PSP in haar huidige vorm zal verdwijnen. Anderzijds en zonder zich nu met de profetenmantel te willen omhullen, gaat Bovenkerk toch wel zo ver te verkondigen dat de uitslag van de verkiezingen van thans een dusdanige ruk aan de PvdA heeft gegeven, dat de verdwijning van deze partij in haar huidige vorm misschien dichterbij is dan ooit sinds haar oprichting in 1946. Wat daarvan de gevolgen zouden kunnen zijn voor de huidige PSP laat het orakel-Bovenkerk in het midden.

BUITENLANDS REISOVERZICHT

Tot 15 mei 1963

I = Inreis
U = Uitreis

<u>Datum:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Geb. datum:</u>	<u>Reisdoel:</u>
4-2-'63 ± 14-2-'63	Meijer, M. Veltman, A.M.	28- 5-1908 10-10-1914	Vertegenw. v. reisdiensten Centrum en Vrede. O.-Berlijn, Praag en Boedapest ter voorbereiding van vakantie-reizen 1963.
8-2-'63 9-2-'63	Hartman, J.	23-12-1897	Oud-politiek delinquent, lid HINAG. Oberhausen, HIAG-bijeenkomst.
25-2-'63 (U)	Nieuwenhuijse, W.J.A.	21- 9-1938	CPN-distr. best. Zaanstreek. S.U., partij-scholing 6 maanden.
1-3-'63 4-3-'63	Minnaert-Coelingh, M.B.	17- 2-1906	Secr. NVR. Malmö, pres. zitting Wereld Vredesraad.
1-3-'63 11-3-'63	Seggelen, J. van Mendels, S.	16-11-1921 20- 9-1921	Resp. directeur en plv. dir. Pegasus. Leipz. Messe.
± 4-3-'63 ± 6-3-'63	Jager, Tj. Kremer, W. Stek, K.	7-12-1914 7-11-1918 10-11-1926	Resp. lid p.b. CPN en lid Tweede Kamer; leden p.b. CPN. Brussel, conf. CP-en uit EEG-landen.
5-3-'63 21-3-'63	De Groot, S. + echtgenote	19- 7-1899	Voorz. CPN. S.U., herstel gezondheid.
7-3-'63 8-3-'63	Verduin, J.W.	30- 7-1923	Rechtsk. adviseur oude-EVC. Keulen, Düsseldorf, bespr. individueel geval schadeloosstelling oorl. slachtoffers?
8-3-'63 11-3-'63	Blom, G.	17- 4-1909	Secr. Ver. Verzet. Weenen, Bureauzitting FIR 9-11/3.
22-3-'63 24-3-'63	Smit, Chr.	11- 9-1907	Lid Land. Raad Ver. Verzet. Hannover, congres?
23-3-'63 24-3-'63	Tieleman, W.	23- 3-1920	Trotskist. Brussel, reisdoel onbekend.

<u>Datum:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Geb. datum:</u>	<u>Reisdoel:</u>
± 23-3-'63 ± 24-3-'63	Proper, Mr. M.D.	21- 1-1915	CPN-gem. raadslid Haarlem. Parijs, internat. conf. voor amnestie en eerbiediging rechten v.d. mens in Griekenland.
± 24-3-'63	Ceulen, E. van (Belg)	?	Trotskist. Amsterdam, besprekingen?
30-3-'63 31-3-'63	Tieleman, W.	23- 3-1920	Trotskist. Parijs, reisdoel onbekend.
30-3-'63 2-4-'63	Smit, Chr. Stroomberg, H.W.M. Koenders, H.	11- 9-1907 27-11-1910 24- 1-1914	Resp. leden Land. Raad Ver. Verzet en lid CPN. Wuppertal, Conf. Ver. Verfolgten d. Naziregimes.
27-4-'63 (I)	Morriën, J. + echtgenote	4- 5-1928	Werkz. te Praag bij Vraagstukken van Vrede en Socialisme. Terug in Nederland.
11-4-'63 (U)	Minnaert-Coelingh, M.B.	17- 2-1906	Secr. NVR. Stockholm, ws. Zweeds congres v. ontwap. en vrede.
± 12-4-'63 ± 15-4-'63	Clerx, H. IJmkers, C.A.	3-12-1927 3- 9-1924	Resp. secr. CPN, plv. lid p.b. CPN tevens secr. distr. best. Den Haag CPN. Antwerpen, congres CP-België.
11-4-'63 + 21-4-'63	Tas E. Dra	7- 8-1915	Communiste met veel internat. relaties. Polen, vakantie.
16-4-'63	Praag, A.J. van	16- 7-1940	Lid hoofdbest. ANJV. Praag, 4e congres Tsj. comm. jeugdbeweging.
± 18-4-'63 ± 19-4-'63	Hendrikszen, H.J. woont te Wenen	9- 3-1911	Penningm. FIR. Bezoek Nederland.
23-4-'63 24-4-'63	Heffen G. van	29- 7-1919	Werkzaam bij Pegasus. O.-Berlijn, besprekingen.
24-4-'63 (I)	Vries, Th. U. de	26- 4-1907	Lid p.b. CPN en Voorz. Ned. USSR. Zwitserland-DDR.
25-4-'63 30-4-'63	Landman, H. Beunders, J.G. Welzen, H. van en 45 anderen	27- 2-1905 1-12-1908 12- 3-1893	Resp. best. lid Buchenw. Vriendenkr., Secr. Ned. Vriendenkr. Sachsenhausen, lid Landel. Rd. Ver. Verzet. Weimar, herdenking bevrijding Buchen-

<u>Datum:</u>	<u>Naam:</u>	<u>Geb. datum:</u>	<u>Reisdoel:</u>
2-5-'63	Chechneva, M.P.	15- 8-1922	Sowj. Russ. verzetsdelegatie voor dodenherdenking op Texel en in Amersfoort.
14-5-'63	Dzhibsheleyshvili, G.G. Rusakov, Y.M. (tolk) (Sowjet Russen)	9- 4-1917 22- 7-1939	
26-4-'63	Wal, W. van der	19- 8-1928	Centrum-delegatie naar 1-mei-viering in Moskou.
10-5-'63	Mantel, J.A.	14- 3-1920	
4-5-'63 (U)	Vries, Th. U. de v. Reemst-de Vries, G.	26- 4-1907 22-11-1914	Resp. lid p.b. CPN voorz. "NU", secr. Nederl. actie-comité amnestie Spaanse politieke gevangenen. Parijs, anti-Franco conf.
+ 10-5-'63	Minnaert, Prof. Dr. M.G.J.	12- 2-1893	Resp. lid NVR, secr. NVR.
+ 12-5-'63	Minnaert-Coeling, M.B.	17- 2-1906	Brussel, Colloquium Duitse Vraagstuk
+ 10-5-'63	Klinkenberg, W.G.	7-12-1923	Journalist "De Waarheid". Brussel. Verslaggeving over Colloquium Duitse Vraagstuk.
+ 12-5-'63			

STAKINGSOVERZICHT MEI 1963.

Bedrijf : Civiele dienst KLM te Schiphol.
Aanleiding : opdracht voor chauffeurs-beladers om in ledige uren ander werk te doen.
Inmenging vakbonden : erkende vakbonden bemiddelden.
Resultaat : accoord bereikt.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : 16.
Duur van de staking : 2 dagen (20 en 21-5-'63).

Bedrijf : Aannemingsbedrijf van de firma Condor te Amsterdam.
Aanleiding : bouwvakarbeiders weigerden overwerk te verrichten volgens de bepalingen van de cao.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : stakers zijn wegens werkweigering ontslagen.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : 28.
Duur van de staking : $\frac{1}{2}$ dag (27-5-'63).

Volgens een recent persbericht is het aantal werkdagen, verloren tengevolge van stakingen en lock-outs (uitsluitingen), in de gehele periode 1950-1958, per hoofd van de actieve bevoelking:

Nederland	0,17
W.-Duitsland	0,41
Zweden	0,52
Noorwegen	1,07
Engeland	1,15
Frankrijk	1,97
Italië	2,24
Australië	2,50
Verenigde Staten	4,44

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
8-12 juni 1963	Zitting Wereldvredesraad.	Warschau	WVR
11 juni 1963	Stertocht Ned. Vrouwen Bew.	Deventer	NVB
24-29 juni 1963	5e Congres Internat. Democr. Vrouwen Federatie.	Moskou	IDVF
juni 1963	Raadszitting Wereld Vredes Raad.	Europa	WVR
juni/juli 1963	2e Internat. conf. VVI-Handel	Zuid-Amerika?	WVV
27 juli - 3 aug. 1963	Zomerkamp "Zonneschijn".	Loenen	"Zonneschijn"
juli 1963	4e Internat. conf. VVI Mijnbouw.	Moskou	WVV
* zomer 1963	ANJV zomerkamp	Prov. Zeeland	ANJV
zomer 1963	Semin. problemen stud. reisbureaus.	Italië?	IUS/IT
augustus 1963	Internat. Sportconf. Wereld Fed. Democratische Jeugd.	Berlijn	WFDJ
24-28 sept. 1963	4e Internat. conf. VVI-Bouwvakken.	Boedapest	WVV
23 september-8 oktober 1963	3e Wereldbijeenkomst journalisten.	Gebied rond Middell. Zee	IOJ
14-19 okt. 1963	2e Wereldconf. v. Vrouwelijke arbeidskrachten.	Boekarest	WVV
half oktober 1963	Internat. Conf. van Jeugd en Studenten voor ontwapening en Vrede.	Florence	WFDJ/Ital-organisatie
november 1963	Zitting Uitv. Comité Wereld Fed. Dem. Jeugd.	Djakarta	WFDJ
november 1963	5e Internat. conf. Studenten reisbureaus.	Bulgarije	IUS
1963?	Med. conf. Féd. Internat. des Résistants.	Noorwegen	FIR
1963	Internat. bijeenk. v. jonge toeristen.	Hoge Tatra (Tsj.)	WFDJ
1963	Conferentie over Jeugdtoerisme.	?	WFDJ
1963	Buitengewoon congres CPN.	?	CPN
1963	Eur. conf. Verzetsstrijders Nazi-slachtoffers.	?	CPN
?	W. Eur. Conf. journalisten.	?	IOJ
april 1964	8e Wereldcongres Juristen.	?	IVDJ
* 18-21 mei 1964	2e Internationale conf. VVI-Handel	Warschau	WVV
zomer 1964	Internat. stud. conf. over kolonialisme.	Sowjet-Unie	IUS
1964	Internat. conf. Werkende Jeugd.	?	WFDJ
1965	9e Wereldjeugdfestival (?).	?	WFDJ/IUS